

Briselē, 1.7.2020.
COM(2020) 277 final

2020/0132 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

“Tilts uz nodarbinātību — Garantijas jauniešiem pastiprināšana”

un

ar ko aizstāj Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi

{SWD(2020) 124 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Priekšlikums Padomes ieteikumam “**Tilts uz darbvietām — Garantijas jauniešiem pastiprināšana**” ir atbilde uz Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas politisko apņemšanos, un par to tika minēts 2020. gada 14. janvāra paziņojumā “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”¹. Tas patlaban būtiski palīdz īstenot **Eiropas sociālo tiesību pīlāru**, nostiprinot 4. principu “Aktīvs atbalsts nodarbinātībai”. Tas ir viens no Komisijas ierosinātajiem pasākumiem jauniešu nodarbinātības veicināšanai, kas izklāstīti paziņojumā “Jauniešu nodarbinātības atbalsts – tilts uz darbvietām nākamajai paaudzei”².

Padomes ieteikums par Garantijas jauniešiem izveidi tika pieņemts 2013. gadā, reaģējot uz pēdējo ekonomikas krīzi un tās izraisīto ļoti augsto (15 līdz 24 gadus veco) jauniešu bezdarba līmeni, kas ES sasniedza 24,4 % un dažās valstīs pārsniedza 50 %. Papildus tam, ka jaunieši bija bez darba, 6,5 miljoni jauniešu (vecumā no 15 līdz 24 gadiem) nestrādāja, nemācījās vai neapguva arodu (“nenodarbinātie jaunieši” jeb “*NEET*”).

Septiņus gadus pēc darbības uzsākšanas **Garantija jauniešiem ir kļuvusi par realitāti visā ES, tomēr problēmas aizvien pastāv**. Katru gadu vairāk nekā 3,5 miljoni jauniešu saņem Garantijas jauniešiem darba, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu. Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva 2014.–2020. gadam (ar ES kopējo ieguldījumu gandrīz 9 miljardu EUR apmērā³), ko papildina Eiropas Sociālā fonda (ESF) ieguldījums, ir bijusi **galvenais ES finanšu resurss** Garantijas jauniešiem īstenošanas atbalstam. Būtiski samazinājās jauniešu bezdarba līmenis un nenodarbināto jauniešu īpatsvars. Pirms Covid-19 krīzes (15 līdz 24 gadus vecu) jauniešu bezdarba līmenis bija samazinājies līdz vidēji 14,9 %, salīdzinot ar tā maksimālo 24,4 % līmeni 2013. gadā. Makroekonomiskās situācijas uzlabošanai noteikti ir bijusi nozīme, taču neseno veiktais pētījums liecina, ka Garantija jauniešiem apvienojumā ar Eiropas finansējumu ir radījusi iespējas jauniešiem un aizsākusi strukturālas reformas dalībvalstu nodarbinātības dienestos un izglītības sistēmās⁴.

Tomēr **Covid-19 pandēmija** un tās ietekme uz ekonomiku apdraudēs šo pozitīvo attīstību. Komisijas 2020. gada pavasara ekonomikas prognozē norādīts, ka 2020. gadā ES ekonomika saruks par 7,4 %, kas būs dziļākā lejupslīde tās vēsturē, un jauniešiem, kas šajā laikā ienāks darba tirgū, būs grūtāk atrast savu pirmo darbu⁵. Iepriekšējās krīzes liecina, ka jaunieši patiešām cieš visvairāk. Parasti viņus pirmos atlaiž no darba. Viņi biežāk tiek nodarbināti ēnu ekonomikā vai nestandarta nodarbinātības veidos, ar mazu sociālo aizsardzību vai bez tās. Viņi ir pārmērīgi pārstāvēti pandēmijas izpostītajās nozarēs (piemēram, tūrisma, izmitināšanas, sezonāla lauksaimniecības darba, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozarē, kur arī sievietes ir pārmērīgi pārstāvētas), kur ne vienmēr iespējams tāldarbs. Turklāt

¹ Komisijas paziņojums “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”, COM(2020) 14 final.

² Komisijas paziņojums “Jauniešu nodarbinātības atbalsts – tilts uz darbvietām nākamajai paaudzei”, COM(2020) 276 final.

³ Ko veido Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas īpašais piešķirums un ESF atbilstošā komponente saskaņā ar ESF regulas (ES) Nr. 1304/2013 22. pantu.

⁴ Pētījums, ko veica nolūkā novērtēt ESF atbalstu jaunatnes nodarbinātībai (*Study for the Evaluation of ESF Support to Youth Employment*), galīgais ziņojums, 2020. gada marts.

⁵ Eiropas ekonomikas 2020. gada pavasara prognoze. 125. institucionālais dokuments, 2020. gada maijs. Eiropas Komisija.

daži no viņiem joprojām cieš no iepriekšējās ekonomikas lejupslīdes un tagad saskaras ar risku, ka viņus atkal skars pasaules ekonomikas krīze.

Tāpēc tieši pašlaik ir svarīgi pastiprināt Garantiju jauniešiem, lai palīdzētu mazināt Covid-19 krīzes ietekmi un nepieļautu vēl vienas jauniešu bezdarba krīzes rašanos Priekšlikums balstās uz **pieredzi un atziņām, kas gūtas, septiņus gadus īstenojot** 2013. gada Garantiju jauniešiem, un tajā ņemtas vērā **pārmaiņas darba tirgū, kā arī divkāršā digitālā un zaļā pārkārtošanās**.

Viena no gūtajām atziņām ir tāda, ka Garantijai jauniešiem ir **jāiesaista plašāka mērķa grupa un jākļūst iekļaujošāka**. Apkopotie ES rezultāti liecina, ka kopumā Garantijas jauniešiem shēmās vēl nav iesaistīti vairums jauniešu, kuri kļūst par nenodarbinātiem jauniešiem, un daudziem no šajās shēmās reģistrētajiem jauniešiem ir nepieciešams vairāk laika nekā paredzētie četri mēneši, lai sāktu īstenot piedāvājumu. Pārāk daudziem joprojām ir grūtības nodrošināt iztiku vai pārvarēt nodarbināmības šķēršļus. Daudziem jauniešiem — bieži no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides — nav piekļuves kvalitatīvai izglītībai un apmācībai vai arī viņi saskaras ar šķēršļiem pārejā no skolas uz darba dzīvi. Nodarbinātības līmeņa pieaugums nav vienmērīgi sadalīts starp dalībvalstīm un reģioniem⁶, un dažas jauniešu grupas atrodas nesamērīgi neizdevīgā stāvoklī (piemēram, tie, kuri ir mazkvalificēti, dzīvo lauku vai attālos apgabalos⁷, jaunieši ar invaliditāti, jaunieši no migrantu ģimenēm vai rasu un etniskajām minoritātēm, piemēram, romi)⁸.

Līdz 2020. gada sākumam jauniešu bezdarbnieku īpatsvars vidēji samazinājās, tomēr **vairumā dalībvalstu neaktīvo jauniešu īpatsvars saglabājās stabils vai pat palielinājās**. Atšķirībā no jauniešiem bezdarbniekiem neaktīvie jaunieši pat nemeklē darbu, piemēram, slimības dēļ vai tāpēc, ka pastāv šķēršļi jauniešiem ar invaliditāti, viņu bērnu vai atkarīgu pieaugušo aprūpes pienākumu vai citu personisku vai ģimenes pienākumu dēļ.

Šo gadu laikā **sieviešu un vīriešu īpatsvars** starp nenodarbinātajiem jauniešiem ir nedaudz palielinājies. Vidēji visā ES 2013. gadā šī atšķirība bija 3,2 procentpunkti, un līdz 2019. gadam tā sasniedza 3,8 procentpunktus⁹. Neaktivitāte ir biežāk sastopama nenodarbināto jauno sieviešu vidū¹⁰. Tāpēc tiks pastiprināts **dzimumu aspekts**. Īpašas

⁶ Aplūkojot atsevišķi, dažām dalībvalstīm ir labāki rezultāti (piemēram, desmit valstīs vairāk nekā puse nenodarbināto jauniešu vecumā no 15 līdz 24 gadiem ir reģistrēti Garantijā jauniešiem). Atšķirības ir saistītas ar dažādiem makroekonomiskajiem apstākļiem, darba tirgus iestādēm un valsts nodarbinātības, izglītības un sociālās aizsardzības sistēmu darbību. Tās var būt daļēji saistītas arī ar to, ka dalībvalstu Garantijas jauniešiem shēmās lielākā uzmanība ir pievērsta vieglāk iesaistāmajiem un aktivizējamiem nenodarbinātajiem jauniešiem un dalībvalstu paziņotie dati ne vienmēr aptver visus jauniešus, kuri tiek atbalstīti. Turklāt nenodarbinātie jaunieši ir neviendabīga grupa, un stāvoklis dažiem no šai grupā iekļautajiem jauniešiem strauji mainās (laiks starp darbavietām vai iekārtošanās darbā pēc studiju pabeigšanas).

⁷ Jo īpaši sarežģīts ir jauniešu stāvoklis ES tālākajos reģionos: tajos jauniešu bezdarba līmenis ir daudz augstāks un nenodarbināto jauniešu īpatsvars daudz lielāks nekā pārējā Eiropas Savienībā, un viņiem ir mazāk izredžu.

⁸ Sīkāka informācija un dati par jauniešu (tostarp migrantu izcelsmes jauniešu) stāvokli darba tirgū dažādās dalībvalstīs ir izklāstīti dienestu darba dokumentā, SWD(2020) 124.

⁹ Nenodarbināto jauniešu īpatsvars aizvien ir par 10 procentpunktiem lielāks to jauniešu vidū, kas dzimuši ārpus ES, salīdzinājumā ar vietējiem jauniešiem, un nenodarbināto jauniešu īpatsvars ārpus ES dzimušo jauno sieviešu vidū ir vairāk nekā divas reizes lielāks nekā vietējo jauno sieviešu vidū. Skatīt SWD (2017) 286 final/2, Romu integrācijas rādītāju kopsavilkums (2011.–2016. gads). To 6 līdz 15 gadus veco romu īpatsvars, kuri apmeklē nošķirtas nodarbības (kur visi klasesbiedri ir romi), palielinājās no 10 līdz 15 %.

¹⁰ Visticamāk, tas saistīts ar to, ka neaktīvie nenodarbinātie jaunieši ir arī jaunieši, kuriem ir aprūpes pienākumi, proti, viņi pieskata bērnus vai pieaugušos, kā arī tie, kuriem ir citi personīgi vai ģimenes

informētības vairošanas un komunikācijas kampaņas var novērst jauniešu vidū populāros dzimumu stereotipus un mudināt jaunas sievietes izvēlēties plašākus izglītības ceļus un profesijas. Jaunajām sievietēm var sniegt atbalstu ar konsultācijām, ievirzi un mentorēšanu, pārliecinoties, ka viņas apzinās ne tikai savu potenciālu, bet arī saprot savas tiesības. Tas ietver aizstāvību un dzimumu stereotipu novēršanu izglītības un karjeras izvēlē. Šajā saistībā sagatavošanas posmā notiek arī nosūtīšana pie partneriem, kuri sniedz sociālos pakalpojumus, piemēram, bērnu aprūpi, veselības aprūpi un psiholoģisko atbalstu.

Jauniešu ar invaliditāti nodarbinātības līmenis ir daudz zemāks nekā jauniešu bez invaliditātes nodarbinātības līmenis, un pieaug nodarbinātības atšķirības salīdzinājumā ar jauniešiem bez invaliditātes¹¹. Iekļaujoša izglītība un apmācība, piekļuves un pieņemamu izmitināšanas iespēju nodrošināšana, kā arī ar invaliditāti saistīto stereotipu kļiedēšana darbavietā var palielināt jauniešu ar invaliditāti dalību darba tirgū.

Eiropas **demogrāfija** mainās. Daudzos Eiropas lauku apgabalos iedzīvotāju skaits samazinās novecošanas dēļ. Dubultā pārkārtošanās var sniegt iespējas, tomēr tas nenotiks automātiski, un ar tām vien var būt par maz, lai novērstu plaisu starp lauku jauniešiem un viņu līdzbiedriem pilsētās. Jauniešiem, kas dzīvo lauku un/vai attālos apgabalos, jo īpaši tiem, kuri jau atrodas neizdevīgā stāvoklī citās jomās, būs nepieciešams mērķorientēts atbalsts, bez tam šajos apgabalos būtu jāuzlabo infrastruktūra un pakalpojumu pieejamība. Šie pasākumi nodrošinās iespējas minētajos apgabalos un palīdzēs izvairīties no intelektuālā darbaspēka aizplūšanas un turpmākas iedzīvotāju skaita samazināšanās. Savukārt jaunieši, kuri dzīvo nelabvēlīgos pilsētu rajonos, joprojām saskaras ar īpašiem šķēršļiem viņu integrācijai darba tirgū¹².

Turklāt **darba pasaule** mainās. Pašreizējās norises, piemēram, ražošanas un pakalpojumu automatizācija un digitalizācija, turpina pārveidot darba tirgus. Cilvēki arvien biežāk maina darbu, un daudzi jaunieši pāriet no nodarbinātības uz bezdarbu vai neaktivitāti vai ir nodarbināti nedrošās nestandarta nodarbinātības formās. Konkrētāk, pārkāp liels jauniešu īpatsvars ir nestandarta darbos, piemēram, platformas darbos vai “gabaldarbos”, kuros var nebūt atbilstoša sociālā aizsardzība. Turklāt jauniešiem ir lielāks risks nekā citiem zaudēt darbu automatizācijas dēļ, jo zemākā līmeņa darbos parasti ir lielāks automatizējamo uzdevumu īpatsvars.

Turklāt vērienīgā dubultā pārkārtošanās uz **digitālāku un zaļāku ekonomiku** sniegs jaunas iespējas, jo, visticamāk, tieši šādās nozarēs tiks veidotas darbavietas. Tomēr, lai to sasniegtu, jauniešiem vajadzīgas pareizas prasmes, kas ļaus viņiem pielāgoties mainīgajām darba prasībām. Paredzams, ka papildus vispārīgajām prasmēm, piemēram, uzņēmējdarbības un karjeras vadības prasmēm, arvien svarīgākas kļūs digitālās prasmes un tādas prasmes, kas vajadzīgas zaļās pārkārtošanās procesam. Tagad veikti ieguldījumi jauno eiropiešu cilvēkkapitālā palīdzēs nākotnes prasībām atbilstoši Eiropas sociālā tirgus ekonomikai:

pienākumi, un lielais vairākums šajā apakšgrupā parasti ir sievietes. Sieviešu vidū aprūpes pienākumi kā neaktivitātes iemesls ir sastopami vairāk nekā piecas reizes biežāk (55,2 %) nekā vīriešu vidū (10,6 %).

¹¹ Saskaņā ar *ANED* datiem, izmantojot 2016. gada *Silc Data*, 20 līdz 29 gadus vecu jauniešu ar invaliditāti nodarbinātības līmenis bija nedaudz zem 45 %.

¹² Piemēram, personas noniecināšana dzīvesvietas dēļ, ierobežota piekļuve sabiedriskajiem pakalpojumiem vai ierobežota uzņēmumu klātbūtne. Šie šķēršļi kļūst arvien nepārvaramāki tad, ja migrantu izcelsmes cilvēki veido lielu daļu no šiem pilsētu rajoniem, un šie šķēršļi ir cieši saistīti ar problēmām izglītības sistēmā.

aktīvs, novatorisks un kvalificēts darbaspēks ir priekšnoteikums arī Eiropas konkurētspējai pasaules mērogā.

Ņemot to vērā, šā priekšlikuma mērķis ir **pārskatīt politikas satvaru**, lai labāk **atbalstītu jauniešu nodarbināmību un izvairītos no vēl vienas jauniešu bezdarba krīzes**. Lai sasniegtu šos mērķus, priekšlikums:

- nodrošina, ka **visi jaunieši, kas jaunāki par 30 gadiem**, četru mēnešu laikā pēc darba zaudēšanas vai formālās izglītības iegūšanas saņem kvalitatīvu darbu, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu. Šis Garantijas jauniešiem **vērienīgais pamatmērķis** ir saglabāts, savukārt **vecuma grupa ir paplašināta**, iekļaujot tajā jauniešus vecumā no 25 līdz 29 gadiem¹³;
- tas parāda, ka pārejai no skolas uz darba dzīvi un ilgtspējīgai integrācijai darba tirgū ir nepieciešams ilgāks laiks, jo mainās darba raksturs un pieprasītās prasmes. Priekšlikums arī atbilst pašreizējai valstu praksei: jauniešiem paredzētie pasākumi un programmas parasti ir pieejamas jauniešiem līdz 29 gadu vecumam, un vairumā dalībvalstu 25 līdz 29 gadus veci jaunieši jau ir iekļauti mērķa grupā¹⁴. Tāpat tajā atzīts, ka Covid-19 pandēmijas izraisītās ekonomikas lejupslīdes dēļ liela daļa 25 līdz 29 gadus vecu cilvēku var palikt bez darba un viņiem nepieciešams atbalsts;
- iekļauta **atšķirība starp īslaicīgi nenodarbinātiem jauniešiem** (kuriem bieži vien ir augstākā izglītība, dažkārt darba pieredze, iespējams, viņi atlaisti Covid-19 pandēmijas dēļ vai tikai tagad krīzes laikā ienāk darba tirgū pēc izglītības iegūšanas) un **ilgstoši nenodarbinātiem jauniešiem** (bieži no neaizsargātām grupām ar zemu izglītības līmeni un kuriem nepieciešami papildu centieni). Tas ļauj piemērot individualizētāku un mērķorientētāku pieeju abām grupām, jo pēdējai, visticamāk, būs nepieciešams lielāks atbalsts;
- **tieks iesaistīts un aktivizēts lielāks skaits jauniešu, jo īpaši sievietes, neatkarīgi no viņu izcelsmes**, gādājot, lai neviens netiktu aizmirsts. Tas tiks darīts, izmantojot skaidrākas un mērķorientētākas informētības vairošanas un komunikācijas kampaņas, tostarp risinot problēmas lauku vai attālākos apgabalos un visneaizsargātākajās sabiedrības grupās;
- cenšas palīdzēt jauniešiem iegūt darba pieredzi un apgūt **pareizās prasmes mainīgajā darba pasaulē**, jo īpaši prasmes, kas saistītas ar zaļo un digitālo pārkārtošanos un kas atbilst darba tirgus vajadzībām. Tāpēc ir svarīgi pienācīgi atbalstīt un konsultēt jauniešus par profesionālajām izredzēm un vajadzībām darba tirgū.

Konkrētāk, tā kā pašlaik jau vairāk nekā 90 % darbvieta ir prasība, lai darbiniekam būtu digitālās prasmes, Komisija ierosina novērtēt visu to nenodarbināto jauniešu digitālās prasmes, kuri reģistrējas, izmantojot Eiropas digitālo kompetenču sistēmu

¹³ Izmantojot 2019. gada vidējos rādītājus un ņemot vērā to, ka vairums dalībvalstu jau ir pieņēmušas vecuma grupu no 15 līdz 29 gadiem, absolūtais sasniegto nenodarbināto jauniešu skaits palielinās no aptuveni 8,2 līdz 9,4 miljoniem un veido vien apmēram 14 % pieaugumu.

¹⁴ Vairums dalībvalstu savas Garantijas jauniešiem shēmas sāka īstenot 2014. gada janvārī. Izvēloties izmantot Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas sniegto iespēju, vairākas dalībvalstis uzreiz vai pakāpeniski paplašināja shēmu un iekļāva tajā arī 25 līdz 29 gadus vecus jauniešus. Pašlaik Garantija jauniešiem attiecas uz jauniešiem vecumā no 15 līdz 24 gadiem vienīgi Beļģijā, Dānijā, Īrijā, Francijā, Luksemburgā, Ungārijā, Nīderlandē, Austrijā, Rumānijā un Zviedrijā. Pārējās 17 dalībvalstīs tā attiecas uz jauniešiem vecumā no 15 līdz 29 gadiem.

(DigComp) un pieejamos (paš)vērtējuma rīkus, un gādāt, lai, pamatojoties uz konstatētajām nepilnībām, **visiem jauniešiem tiktu piedāvāta īpaša sagatavošanas apmācība viņu digitālo prasmju uzlabošanai.**

Vispārīgi runājot, kā viena no galvenajām aktivizēšanas iespējām sagatavošanas posmā pirms piedāvājuma pieņemšanas tiek ierosināta **īsa un praktiska sagatavošanas apmācība, kurā ņem vērā konkrētas jauniešiem trūkstošās prasmes.** Praktiska apmācība var būt kā atspēriena punkts pilnam arodapmācības kursam, darba pasaules iepazīšanai vai esošās izglītības vai darba pieredzes papildināšanai pirms piedāvājuma īstenošanas. Šādas sagatavošanas apmācības īstermiņa un neformālā būtība, kurai nevajadzētu pagarināt četru mēnešu sagatavošanas posmu, to atšķir no faktiskā piedāvājuma;

- turpina **atbalstīt jauniešu nodarbināmību īstermiņā** ar vairākiem šādiem pasākumiem: pagaidu īslaicīgais darbs, mērķorientētas algu subsīdijas un pašnodarbinātības veicināšana. Būtu jāatbalsta arī **mācekļa prakse**, jo tā sagatavo jauniešus darbvietām, pēc kurām ir liels pieprasījums, un tādējādi nodrošina viņu stabilu integrāciju darba tirgū. Tās nozīme ekonomikas lejupslīdes laikā ir jāpalielina, lai vairāk jauniešu varētu pieņemt šādu piedāvājumu. Turklāt, tā kā jaunieši, kuri priekšlaicīgi pārtraukuši mācības, un mazkvalificēti jaunieši ir jo īpaši pakļauti riskam kļūt par ilgstoši nenodarbinātiem jauniešiem, viņi būtu **jānodrošina pabeigt izglītību un apmācību**, un jauniešus, kuri priekšlaicīgi pārtraukuši mācības, būtu jāatgriež izglītībā vai apmācībā. Šajā gadījumā var izmantot neformālākus un elastīgākus izglītības un apmācības veidus;
- nodrošina piedāvājumu **kvalitāti**, sasaistot tos ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru un Eiropas satvaru kvalitatīvai un rezultatīvai mācekļībai, ar stažēšanās kvalitātes sistēmu — abi izstrādāti 2013. gadā, nodrošinot, piemēram, piekļuvi sociālajai aizsardzībai, saprātīgu pārbaudes laiku, skaidru rakstveida līgumu vai darba un atpūtas laika definīciju. Tam ilgtermiņā vajadzētu palīdzēt padarīt stabilākus pieņemtos piedāvājumus¹⁵;
- palīdz **novērst** jaunatnes bezdarbu un neaktivitāti, izmantojot labākas izsekošanas un agrīnās brīdināšanas sistēmas, aktīvi sadarbojoties cita starpā ar izglītības nozari un jaunatnes organizācijām;
- uzlabo **uzraudzību un datu vākšanu**, lielāku uzmanību pievēršot atbalstam pēc iekārtošanas darbā un aicinot uzlabot jauniešu uzraudzību pēc tam, kad viņi ir pieņēmuši piedāvājumu, nolūkā nodrošināt viņu ilgtspējīgu integrāciju darba tirgū.

Šo priekšlikumu veido **četri posmi** (apzināšana, iesaistīšana, sagatavošana un piedāvājums):

- **apzināšanas** posmā padziļinātas zināšanas par nenodarbināto jauniešu mērķa grupu tiek pārnestas uz pakalpojumu sniedzēja īpašo ģeogrāfisko situāciju. Šajā posmā paredzēts apzināt atsevišķus nenodarbinātos jauniešus un, kas ir ļoti svarīgi, tos, kuri pakļauti riskam par tādiem kļūt. Izmantojot partnerības un agrīnās brīdināšanas sistēmas, jauniešus varētu atbalstīt, pirms viņi paliek bez darba vai kļūst neaktīvi, īpaši tad, ja viņi joprojām apgūst formālo izglītību un ir iesaistīti apmācībā;

¹⁵ Pieejamie dati par rezultātiem aizvien ir nepilnīgi (par katru piekto jauniešu jeb 20 % gadījumu mācību pārtraukšanas iemesls nav zināms), tomēr tie liecina par cerīgiem rezultātiem: vidēji nedaudz vairāk kā puse jauniešu joprojām strādā, mācās vai apgūst arodu sešus mēnešus pēc Garantijas jauniešiem pārtraukšanas, un laika gaitā šie rezultāti saglabājas (12 un 18 mēneši pēc pārtraukšanas).

- **iesaistīšanas** posmā tiek nodibināti kontakti — veidota uzticēšanās — ar atsevišķiem nenodarbinātajiem jauniešiem. Iesaistīšanas posms ietver visaptverošu saziņas stratēģiju, lai vairotu nenodarbināto jauniešu informētību par pieejamo atbalstu, un tajā pienācīga uzmanība tiek pievērsta dzimumu stereotipiem un citiem īpašiem šķēršļiem neaizsargāto grupu iesaistīšanā;
- **sagatavošanas posms** ilgst no sākotnējās reģistrācijas atbildīgajā dienestā līdz faktiskajam piedāvājuma sākumam. Šajā posmā sākas vajadzību un atbildes pasākumu saskaņošana, izstrādājot individualizētas holistiskas pieejas, kas var aptvert plašu pakalpojumu klāstu atkarībā no jaunieša situācijas. Svarīgākais ir tas, ka rīcības plāni ietver konsultācijas, ievirzi un mentorēšanu (tostarp nosūtīšanu pie partneriem, kas sniedz papildu pakalpojumus), vajadzības gadījumā – papildu prasmju pilnveidi un pievēršanos dzimumu stereotipiem un tādiem īpašiem stereotipiem, kas saistīti ar neaizsargātu jaunatni;
- pēdējais – ceturtais – posms ir faktiskais darba **piedāvājuma**, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās sākums. Tas nozīmē izstāšanos no shēmas.
- **Saskanība ar pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

Priekšlikums saskan ar pašreizējo politiku nodarbinātības un prasmju jomā un to papildina.

Eiropas atveseļošanas plāna¹⁶ ietvaros “*Next Generation EU*” instruments ar **Atveseļošanas un noturības mehānismu** (ierosināti 560 miljardi EUR) un *REACT-EU* (ierosināti 55 miljardi EUR) starpniecību sniegs papildu finansiālo atbalstu jaunatnes nodarbinātības pasākumiem. Šos centienus 2021.–2027. gada finansēšanas periodā papildinās Eiropas Sociālais fonds Plus ar ierosināto budžetu 86 miljardu EUR apmērā. ESF+ atbalstīs visus šajā priekšlikumā iekļautos nodarbinātības, izglītības un apmācības pasākumus. Arī Eiropas Reģionālās attīstības fonds sniegs ieguldījumu ar nākotnes prasībām atbilstošiem ieguldījumiem izglītībā un apmācībā, kas saskaņoti ar digitālo un zaļo pāreju. Dalībvalstis arī varēs saņemt atbalstu no tehniskā atbalsta instrumenta, lai sagatavotu un īstenotu strukturālās reformas, jo īpaši izglītības un apmācības, kā arī darba tirgus politikas jomā.

2019. gadā pieņemtajās dalībvalstu **nodarbinātības politikas pamatnostādņēs**¹⁷ dalībvalstis tiek aicinātas arī turpmāk risināt jauniešu bezdarba un nenodarbinātu jauniešu problēmu, tostarp pilnībā īstenojot Garantiju jauniešiem.

Padomes 2018. gada 22. maija Ieteikumā par **pamatkompetencēm mūžizglītībā**¹⁸ dalībvalstis tiek aicinātas atbalstīt digitālo pamatprasmju attīstību un paaugstināt visu iedzīvotāju digitālo kompetenču līmeni. **Komisijas paziņojumā par Digitālās izglītības rīcības plānu**¹⁹ ir noteikti 11 pasākumi, kas īstenojami trīs gadu periodā (2018.–2020. gadā), lai palīdzētu dalībvalstīm labāk izmantot digitālās tehnoloģijas mācīšanas un mācīšanās vajadzībām un attīstīt digitālās kompetences un prasmes, uzlabojot izglītību ar datu analīzi un prognozēšanu. Turklāt Padomes 2016. gada 19. decembra ieteikumā “**Prasmju pilnveides ceļi — jaunas iespējas pieaugušajiem**”²⁰ ir ieteikts piedāvāt cilvēkiem ar zemu prasmju,

¹⁶ Paziņojums “Eiropas lielā stunda – jāatjaunojas un jāsaprot ceļš nākamajai paaudzei”, COM(2020) 456 final, un paziņojums “ES budžets — Eiropas atveseļošanas plāna dzinējspēks”, COM(2020) 442 final.

¹⁷ Pieņemtas ar Padomes 2019. gada 8. jūlija Lēmumu (ES) 2019/1181, jo īpaši 6. pamatnostādne.

¹⁸ OV C 189, 4.6.2018., 1.–13. lpp.

¹⁹ Komisijas paziņojums par Digitālās izglītības rīcības plānu, COM(2018) 22 final.

²⁰ OV C 484, 24.12.2016., 1.–6. lpp.

zināšanu un kompetenču līmeni iespēju apgūt minimālo prasmju līmeni. Priekšlikums papildinās šo pieeju, piedāvājot mērķorientētus un pielāgotus prasmju pilnveides ceļus jauniešiem.

Padomes 2016. gada 15. februāra Ieteikumā par **ilgstošo bezdarbnieku integrāciju darba tirgū**²¹ dalībvalstīm ieteikts sniegt konkrētu atbalstu ilgstošajiem bezdarbniekiem Priekšlikums papildinās šo pieeju, novēršot ilgstošu bezdarbu jauniešu vidū.

Komisijas 2016. gada paziņojumā “Rīcības plāns trešo valstu valstspiederīgo integrācijai”²² tika atgādināts, ka ir ļoti svarīgi agrīni aktivizēt neaizsargātus jauniešus, kuri nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu, tostarp jauniešus, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie, un īstenot ar tiem saistītos intervences pasākumus, lai nodrošinātu to raitu integrāciju izglītībā, mācekļībā vai darba tirgū vai nodrošinātu tiem iespēju stažēties.

Padomes 2014. gada 10. marta Ieteikumā par **stažēšanās kvalitātes sistēmu**²³ ir sniegti norādījumi kvalitatīvas stažēšanās nodrošināšanai. Turklāt Padomes 2018. gada 15. marta Ieteikumā par **Eiropas satvaru kvalitatīvai un rezultatīvai mācekļībai**²⁴ ir noteikti 14 galvenie kritēriji, kas dalībvalstīm un ieinteresētajām personām būtu jāizmanto, lai izstrādātu kvalitatīvu un efektīvu mācekļību. Priekšlikums sastata stažēšanās un mācekļa prakses piedāvājumus ar minētajos Padomes ieteikumos noteiktajiem kvalitātes kritērijiem.

Padomes 2012. gada 20. decembra Ieteikums par **neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu**²⁵, ar kuru dalībvalstis tiek aicinātas ieviest pasākumus neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai. Priekšlikums papildinās šo pieeju un veicinās neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu.

Padomes 2011. gada 28. jūnija Ieteikumā par **politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu**²⁶, ir izklāstīta saskaņotas, visaptverošas un uz pierādījumiem balstītas politikas sistēma attiecībā uz mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu. Priekšlikumā aprakstītajā “apzināšanas” posmā, tostarp efektīvā partnerībā un agrīnās brīdināšanas sistēmās, tiek stingri ievērota šī sistēma.

- **Atbilstība pārējiem Savienības politikas virzieniem**

Komisijas paziņojumā “**Eiropas lielā stunda – jāatjaunojas un jāsapatavo ceļš nākamajai paaudzei**”²⁷ uzsvērts, ka ES atveseļošanas plānam ir jāvirza un jāveido ilgtspējīgāka, noturīgāka un taisnīgāka Eiropa nākamajai paaudzei, un tas atbalsta strauju virzību gan zaļajā, gan digitālajā pārkārtošanās. Tajā ierosināts jauns **Atveseļošanas un noturības mehānisms**, kas palīdzēs dalībvalstīm īstenot ilgtspējīgai atveseļošanai būtiskus ieguldījumus un reformas. Jauna iniciatīva **REACT-EU** nodrošinās papildinājumu kohēzijas atbalstam dalībvalstīm. Tās atbalsts būs paredzēts darba ņēmējiem un neaizsargātajām grupām, izglītības un apmācības pasākumiem, MVU, veselības aizsardzības sistēmām un zaļās un digitālās pārkārtošanās

²¹ OV C 67, 20.2.2016., 1.–5. lpp.

²² Paziņojums “Rīcības plāns trešo valstu valstspiederīgo integrācijai”, COM(2016) 377 final.

²³ OV C 88, 27.3.2014., 1.–4. lpp.

²⁴ OV C 153, 2.5.2018., 1.–6. lpp.

²⁵ OV C 398, 22.12.2012., 1.–5. lpp.

²⁶ OV C 191, 1.7.2011., 1.–6. lpp.

²⁷ Paziņojums “Eiropas lielā stunda: jāatjaunojas un jāsapatavo ceļš nākamajai paaudzei”, COM(2020) 456 final.

procesam, un tas būs pieejams visās nozarēs. Priekšlikums noteiks šo ieguldījumu virzību, uzlabojot jauniešu nodarbināmību.

Eiropas zaļais kurss²⁸ ir jauna ES izaugsmes stratēģija, kas tiecas ES pārveidot par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomikas izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa. Tās centrā ir ilgtspēja un mūsu pilsoņu labklājība. **Aprites ekonomikas rīcības plānā**²⁹ tīrākai un konkurētspējīgākai Eiropai ir noteiktas darbības izaugsmes atsaistīšanai no resursu izmantošanas cita starpā īpašu uzmanību pievēršot vajadzībai apgūt pareizas prasmes, arī profesionālajā izglītībā un apmācībā. Pārkārtošanās uz tīru aprites ekonomiku ir iespēja paplašināt ilgtspējīgu un darbietilpīgu darījumdarbību, tādējādi veicinot atveseļošanos. Ņemot vērā to, ka pāreja uz zaļāku ekonomiku veido prasmes dažādos veidos, ir svarīgi ieviest politikas virzienus, kas ļaus jauniešiem vairāk izmantot jaunās iespējas. Priekšlikums papildinās šo pieeju, veicinot tādu prasmju attīstīšanu, kas nepieciešamas zaļajai ekonomikai.

Notiekošās digitālās pārkārtošanās iespējas un problēmas un Eiropas politiskā atbilde ir izklāstītas stratēģijā “**Eiropas digitālās nākotnes veidošana**”³⁰, kurā uzsvēta nepieciešamība ieguldīt visiem eiropiešiem pieejamā izglītībā un apmācībā un digitālajās prasmēs. Komisija pieņēma **Jaunu Eiropas industriālo stratēģiju**³¹, lai atbalstītu rūpniecību nolūkā uzlabot Eiropas konkurētspēju laikā, kad palielinās globālā konkurence, un nodrošināt, ka tā veicina gan zaļo, gan digitālo pārkārtošanos. Liela uzmanība tiek pievērsta dubultajam pārkārtošanās procesam nepieciešamo ieguldījumu, inovāciju un prasmju atraisīšanai. Šādas pārkārtošanās nodrošinās darba iespējas, kas arī nāks par labu šā priekšlikuma īstenošanai.

MVU stratēģijā ilgtspējīgai un digitālai Eiropai³² ir uzsvērts, ka arvien biežāk mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir problēmas atrast nepieciešamo kvalificēto personālu. Nepietiekamas prasmes ir īpaši izteikta problēma digitalizācijas un jauno tehnoloģiju jomā. Stratēģijā uzsvērts, ka ES var vēl vairāk palīdzēt risināt šīs problēmas, atvieglojot piekļuvi apmācībai un palīdzot sastātīt MVU pieprasījumu pēc talantiem ar piedāvājumu darba tirgū. Lai MVU būtu piemēroti vienotajam tirgum, būtiska nozīme ir uzņēmējdarbības izglītībai un apmācībai, kas uzlabo zināšanas un prasmes uzņēmējdarbībā. Priekšlikums papildinās šo pieeju. Jauniešiem var piedāvāt sagatavošanas apmācību, lai uzlabotu viņu uzņēmējdarbības prasmes, izmantojot rīkus un moduļus, kas izstrādāti saskaņā ar Uzņēmējdarbības kompetences sistēmu (*EntreComp*).

Kopējā lauksaimniecības politika atbalsta jauniešus, kuri vēlas iesaistīties lauksaimniecībā, un jauniešus, kuri sāk darbību lauku apgabalos. Tā jauniešiem nodrošina apmācību, konsultāciju pakalpojumus, atbalstu darbības uzsākšanai un ieguldījumiem. Šajā priekšlikumā paredzētais prasmju aspekts, jo īpaši uzņēmējdarbības prasmes, papildinās šo pieeju.

²⁸ Komisijas paziņojums “Eiropas zaļais kurss, COM(2019) 640 final.

²⁹ Komisijas paziņojums “Noslēgt aprites loku — ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku”, COM(2015) 614 final.

³⁰ Komisijas paziņojums “Eiropas digitālās nākotnes veidošana”, COM(2020) 67 final.

³¹ Komisijas paziņojums “Jaunā Eiropas industriālā stratēģija”, COM(2020) 102 final.

³² Komisijas paziņojums “MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai”, COM(2020) 103 final.

Turklāt **Dzimumu līdztiesības stratēģijas**³³ mērķis ir novērst dzimumu atšķirības darba tirgū un palielināt sieviešu efektīvu piekļuvi taisnīgi apmaksātam kvalitatīvam un ilgtspējīgam darbam.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats

Priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 292. pants, saskaņā ar kuru Padome pieņem ieteikumus, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, saistībā ar 149. pantu, kurā paredzēti veicināšanas pasākumi dalībvalstu rīcības atbalstam nodarbinātības jomā.

LESD IX sadaļā ir definēti ES uzdevumi attiecībā uz nodarbinātības politiku — jo īpaši 145. pantā par koordinētas stratēģijas izstrādi nodarbinātības jomā un 147. pantā par ieguldījumu augsta nodarbinātības līmeņa nodrošināšanai, atbalstot un papildinot dalībvalstu rīcību. Sliktie darba tirgus rādītāji valstu līmenī attiecībā uz jauniešu bezdarbu un neaktivitāti var negatīvi ietekmēt ekonomiku un mazināt sociālo un ekonomisko kohēziju visā ES, tostarp gadījumos, kad sliktie rādītāji galvenokārt ir saistīti ar neaizsargāto nenodarbināto iedzīvotāju apakšgrupām.

Tādējādi priekšlikums sekmēs Līguma par Eiropas Savienību (LES) mērķu sasniegšanu, jo īpaši veicinot pilnīgu nodarbinātību, nediskrimināciju, sieviešu un vīriešu līdztiesību, sociālo integrāciju un kohēziju (LES 3. pants).

• Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)

Lai izstrādātu stratēģiju nodarbinātības jomā, ES kompetencē ir koordinēt, sekmēt sadarbību un atbalstīt dalībvalstu rīcību. Ievērojot dalībvalstu kompetenci, priekšlikumā ir noteikts konkrēts šā mērķa saturs, īpaši balstoties uz Garantijas jauniešiem shēmās septiņos īstenošanas gads sasniegto. Priekšlikuma mērķis ir uzlabot jau esošo Garantijas jauniešiem shēmu īstenošanu dalībvalstīs, pamatojoties uz sekmīgu praksi un gūto pieredzi. Turpmākiem ES intervences pasākumiem nolūkā risināt jauniešu bezdarba un neaktivitātes problēmu, pamatojoties uz nākotnes prasībām atbilstošu un iekļaujošāku kopīgu politikas sistēmu, būtu jāsniedz uzlabotas politikas vadlīnijas dalībvalstīm, un šādi pasākumi var veicināt nodarbinātības līmeņa paaugstināšanos un darbaspēka prasmju pilnveidi ES, vienlaikus novēršot ļoti augstas ekonomiskās un sociālās izmaksas, kas rodas saistībā ar jauniešiem, kuri nestrādā, nemācās vai neapgūst arodu.

Priekšlikums arī palīdzēs dalībvalstīm labāk izmantot ESF+, lai novērstu jauniešu bezdarbu un neaktivitāti.

Saskaņā ar subsidiaritātes principu priekšlikumā ir sniegti ieteikumi, kā uzlabot dalībvalstu Garantijas jauniešiem shēmas, pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci nodarbinātības jomā, kā arī to iekšējo kompetenču sadalījumu. Priekšlikumā atzīts, ka atšķirīgas situācijas atsevišķās dalībvalstīs (vai reģionālā vai vietējā līmenī) var izraisīt atšķirības tajā, kā tiek īstenoti ieteikumi.

³³ Komisijas paziņojums “Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam”, COM(2020) 152 final.

- **Proporcionalitāte**

Ierosinātās darbības ir proporcionālas izvirzītajiem mērķiem. Priekšlikums atbalsta Garantijas jauniešu shēmas, ko sākušas īstenot dalībvalstis, un papildina dalībvalstu centienus jauniešu bezdarba un neaktivitātes jomā. Ar ierosināto rīcību tiek atzīta dalībvalstu prakse un sistēmu daudzveidība. Ieteikumā ņemta vērā arī diferencēta pieeja, kas ataino dalībvalstu dažādās ekonomiskās, finansiālās un sociālās situācijas, atšķirīgus darba tirgus apstākļus un nevienmērīgus nosacījumus, kas veicina jauniešu bezdarbu un neaktivitāti. Tajā atzīts, ka atšķirīgās valstu, reģionālās vai vietējās situācijas var radīt atšķirīgas ierosinātā ieteikuma īstenošanas iespējas.

Juridiskā instrumenta izvēle

Ierosinātais instruments ir priekšlikums Padomes ieteikumam, kurā ievēroti subsidiaritātes un proporcionalitātes principi. Tas pamatojas uz spēkā esošajiem Eiropas Savienības tiesību aktiem un atbilst Eiropas Savienības rīcībā esošajiem instrumentiem nodarbinātības jomā. Kā juridisks instruments tas liecina par dalībvalstu apņemšanos īstenot šajā ieteikumā izklāstītos pasākumus un nodrošina stingru politisko pamatu Eiropas Savienības līmeņa sadarbībai šajā jomā, vienlaikus pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci nodarbinātības politikas jomā. Pēc šā priekšlikuma pieņemšanas Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikums par garantijas jauniešu izveidi tiks aizstāts.

3. EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- **Ex-post izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaude**

Neattiecas.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Kā paskaidrots iepriekš, priekšlikuma pamatā ir Padomes 2013. gada Ieteikums par garantijas jauniešu izveidi³⁴. Kopš 2014. gada ieteikuma īstenošana tiek uzraudzīta saistībā ar **Eiropas pusgadu**. Reizi divos gados Nodarbinātības komiteja izvērtē, kā visām dalībvalstīm veicas ar Garantiju jauniešu īstenošanu. Turklāt katru gadu tiek veikta kvantitatīva valstu shēmu uzraudzība, pamatojoties uz kopīgi saskaņotu rādītāju sistēmu³⁵. Garantijas jauniešu koordinatori no visām dalībvalstīm regulāri tiekas, lai pārrunātu īstenošanas gaitu, notiekošās politikas reformas un attiecīgos projektus, kā arī lai piedalītos savstarpējas mācīšanās pasākumos.

Turklāt 2020. gada sākumā notika īpaši apspriešanās pasākumi, kas bija paredzēti ieinteresētajām personām, kuras ir cieši iesaistītas Garantijas jauniešu izstrādē un īstenošanā vai gūst labumu no tās. Lai arī visas apspriešanās notika pirms Covid-19 uzliesmojuma un tam sekojošās ekonomikas lejupslīdes, tajos lielākoties apsprieda strukturālos aspektus, tāpēc tie joprojām ir atbilstoši³⁶.

Priekšlikums lielā mērā ataino mērķorientētajās apspriešanās apkopotus viedokļus. Visas ieinteresētās personas, ar kurām notika apspriešanās, izņemot darba devējus, kuri atbalstīja

³⁴ OV C 120, 26.4.2013., 1.–6. lpp.

³⁵ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=17424&langId=en>.

³⁶ Mērķorientēto apspriešanos ar dalībvalstīm rezultāti ir sīki izklāstīti kopsavilkuma ziņojumā, kas ir vienlaikus ar šo priekšlikumu publicētā dienestu darba dokumenta daļa.

ciešāku pašreizējā Padomes ieteikuma īstenošanas uzraudzību, atbalstīja Garantijas jauniešiem pastiprināšanu un jauna Padomes ieteikuma ierosināšanu.

Visas ieinteresētās personas aicināja uzlabot piedāvājumu “kvalitāti”, ierosinot dažādas pieejas, kuras priekšlikumā būtu ņemtas vērā, pielāgojot piedāvājumus esošajiem kvalitātes standartiem un principiem. Tas arī ataino vienprātību par nepieciešamību pastiprināt uz vairāku ieinteresēto personu partnerību balstītu un integrētu pieeju.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Papildus apspriešanās rezultātu izmantošanai priekšlikums tika sagatavots, balstoties uz plašu ziņojumu un pētījumu klāstu, kā arī uz pieredzi, kas iegūta, mācoties no līdzbiedriem, un Garantijas jauniešiem koordinātoru sanāksmēs.

Katru gadu tiek veikta Garantijas jauniešiem shēmu kvantitatīva uzraudzība, pamatojoties uz kopīgi saskaņotu rādītāju sistēmu. Makroekonomiskie rādītāji, kuru pamatā ir ES darbaspēka apsekojuma dati, tiek izmantoti, lai uzraudzītu jauniešu vispārējo situāciju darba tirgū, un tādējādi netieši tiek vērtēta Garantijas jauniešiem un citu tādu pasākumu ietekme, kas pasargā jauniešus no kļūšanas par nenodarbinātiem jauniešiem. Īstenošanas un turpmāko pasākumu (ilgttermiņa iznākuma) rādītājus iegūst no administratīvajiem datiem, ko katru gadu iesniedz dalībvalstis. Tie ir balstīti uz datiem par to jauniešu skaitu, kas reģistrējušies Garantijas jauniešiem shēmās (cik ilgi viņi ir reģistrēti, kurp dodas, kad aiziet no reģistra, un kur viņi atrodas kādu laiku pēc aiziešanas). Īstenošanas rādītāji mēra Garantijas jauniešiem snieguma tiešo ietekmi, turpretī uzraudzības rādītāji tiek izmantoti, lai novērtētu, cik ilgtspējīga ir integrācija darba tirgū pēc Garantijas jauniešiem piedāvājuma sniegšanas.

Turklāt Garantijas jauniešiem koordinātori no visām dalībvalstīm regulāri tiekas, lai pārrunātu īstenošanas gaitu un ar to saistītās problēmas, notiekošās politikas reformas un attiecīgos projektus. Viņi arī piedalās savstarpējas mācīšanās pasākumos. Garantijas jauniešiem īstenošanas pieredze un novērtējumi valstu līmenī tika izmantoti, sagatavojot 2018. gadā publicētos ziņojumus. Eiropas Valstu nodarbinātības dienestu (VND) tīkls, izmantojot divgadu novērtējuma ziņojumus, regulāri ziņo par dienestu spēju īstenot Garantiju jauniešiem. ES finansējums tiek stingri uzraudzīts ar ESF uzraudzības komitejas un gada īstenošanas ziņojumu palīdzību un tiek regulāri izvērtēts.

- **Ietekmes novērtējums**

Ierosinātais instruments — Padomes ieteikums — sniedz norādījumus par Garantijas jauniešiem shēmu īstenošanu, taču pasākumu izstrādi un īstenošanu atstāj dalībvalstu ziņā. Tāpēc ietekmes novērtējums nav nepieciešams.

Visaptverošajā dienestu darba dokumentā³⁷ ir iekļauts pārskats par svarīgākajām atziņām, kas gūtas pēc iepriekšējās ekonomikas lejupeļsmes, un visaptverošs to atziņu kopsavilkums, kas gūtas, 2013.–2020. gadā īstenojot Garantiju jauniešiem. Šo atziņu pamatā ir daudzi ES līmenī veikti uzraudzības un izvērtēšanas pasākumi, kā arī atsauksmes, kas saņemtas mērķorientētajās apspriešanās 2020. gada sākumā, kad Eiropas Komisija cita starpā uzrunāja pilsonisko sabiedrību, sociālos partnerus, valstu ieinteresētās personas un pašus jauniešus. Šīs atziņas kopā veido vairākas priekšlikumā sīki izklāstītas darbības.

³⁷ Komisijas dienestu darba dokuments, kas publicēts vienlaikus ar šo priekšlikumu.

Komisija ir novērtējusi jaunatnes nodarbinātības pasākumus, ko finansē Eiropas Sociālais fonds un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva. Šā priekšlikuma sagatavošanā ir ņemti vērā novērtēšanas rezultāti un 2018. gadā veiktie sagatavošanas darbi pirms novērtēšanas.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Neattiecas.

- **Pamattiesības**

Neattiecas.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Ieteikumam nav nepieciešami papildu ES budžeta līdzekļi vai personāla resursi.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Ir ierosināts, ka Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm turpina uzraudzīt Garantijas jauniešiem īstenošanu saistībā ar Eiropas pusgadu. Reizi divos gados Nodarbinātības komitejai jāizvērtē, kā visām dalībvalstīm veicas ar Garantijas jauniešiem īstenošanu. Katru gadu, pamatojoties uz kopīgi saskaņotu rādītāju sistēmu, būtu jāveic Garantijas jauniešiem shēmu kvantitatīva uzraudzība. Turklāt Garantijas jauniešiem koordinatori no visām dalībvalstīm būtu jāturpina regulāri tikties, lai pārrunātu īstenošanas gaitu un ar to saistītās problēmas, notiekošās politikas reformas un attiecīgos projektus, kā arī lai piedalītos savstarpējas mācīšanās pasākumos.

- **Paskaidrojošie dokumenti (attiecībā uz direktīvām)**

Neattiecas.

- **Sīks konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Ar 1. punktu ir atjaunināts galvenais mērķis –, paplašināt vecuma grupu, iekļaujot tajā jauniešus vecumā no 25 līdz 29 gadiem. Tas padara priekšlikumu iekļaujošāku un atzīst, ka Covid-19 pandēmijas izraisītās ekonomikas lejupslīdes laikā liela daļa 25 līdz 29 gadus vecu cilvēku paliks bez darba un viņiem būs vajadzīgs atbalsts.

2.–4. punktā dalībvalstīm ieteikts pastiprināt apzināšanas sistēmas un iespējot nepieļaušanu, izmantojot izsekošanas un agrīnās brīdināšanas sistēmas.

5.–7. punktā ietverti ieteikumi dalībvalstīm par to, kā vairo informētību, virzīt saziņu un aktīvāk iesaistīt neaizsargātās grupas. To varētu sasniegt, ieviešot piemērotus, jauniešiem ērtus informācijas kanālus un saziņas nolūkos izmantojot atpazīstamu vizuālo stilu.

8.–11. punktā ietverti ieteikumi dalībvalstīm par profilēšanu, konsultēšanu, ievirzi un mentorēšanu. Dalībvalstis tiek aicinātas uzlabot profilēšanas un pārbaudes rīkus un individualizētus rīcības plānus, ņemot vērā jaunieša vēlmes un motivāciju, šķēršļus un nelabvēlīgo situāciju, kā arī bezdarba vai neaktivitātes iemeslus.

12.–13. punktā ietverti ieteikumi dalībvalstīm par to, kā uzlabot digitālās prasmes ar sagatavošanas apmācības palīdzību, un kā validēt mācību rezultātus. Dalībvalstīm tiek stingri ieteikts novērtēt visu Garantijā jauniešiem reģistrēto nenodarbināto jauniešu digitālās prasmes

un nodrošināt, ka visiem jauniešiem tiek piedāvātas īpaša sagatavošanas apmācība viņu digitālo prasmju uzlabošanai.

14. punktā dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka sagatavošanas posms veicina prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, lai iegūtu prasmes, kas nepieciešamas mainīgajā darba tirgū un zaļās pārkārtošanās procesam, kā arī uzņēmējdarbības un karjeras vadības prasmes.

15.–19. punktā dalībvalstīm ieteikts izmantot mērķorientētus un kvalitatīvi izstrādātus nodarbinātības un darbības uzsākšanas stimulus, sastatīt piedāvājumu ar kvalitātes un taisnīguma standartiem un paplašināt atbalstu pēc iekārtošanas darbā.

20.–26. punktā ietverti ieteikumi dalībvalstīm par partnerībām, datu vākšanu un uzraudzību, kā arī līdzekļu izlietojumu. Dalībvalstis varētu pastiprināt esošās partnerības, un tās tiek aicinātas oficiāli noformēt sadarbības protokolus starp Garantijas jauniešiem sniedzējiem (tostarp izglītības un apmācības iestādēm) un citiem sociālajiem dienestiem (piemēram, bērnu aprūpes, veselības aprūpes, sociālo mājokļu, piekļuves dienestiem). Konkrētāk, ir svarīgi nodrošināt sociālo partneru aktīvu iesaistīšanos visos līmeņos. Dalībvalstis tiek aicinātas turpināt izstrādāt integrētus pakalpojumu modeļus, piemēram, vienas pieturas aģentūras, kopīgu lietu pārvaldību vai daudznozaru grupas. Dalībvalstis tiek aicinātas arī uzlabot datus par jauniešu ilgtermiņa integrāciju darba tirgū un izpētīt vērienīgākas datu apmaiņas iespējas.

27.–31. punktā ir atzinīgi novērtēts Komisijas nodoms stiprināt atbalstu Garantijas jauniešiem shēmu kvantitatīvai uzraudzībai, pamatojoties uz kopīgi saskaņotu rādītāju sistēmu, izpētīt jaunās iespējas, ko sniedz gaidāmie uzlabojumi ES darbaspēka apsekojumā, un precizitāti, ar kādu var novērtēt nenodarbināto jauniešu mērķa grupu, kā arī uzraudzīt valstu shēmu īstenošanu, veicot daudzpusēju pārraudzību Nodarbinātības komitejā Eiropas pusgada ietvaros. Komisija tiek aicināta regulāri ziņot Nodarbinātības komitejai par norisēm shēmu īstenošanā un shēmu rezultātiem un atbalstīt dalībvalstu veiktos informētības vairošanas un saziņas pasākumus, vienlaikus pastiprinot rezultātu un labas prakses piemēru izplatīšanu ES līmenī. Laba prakse palīdz citām dalībvalstīm pārņemt pasākumus, kas pierādījuši savu efektivitāti.

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

“Tilts uz nodarbinātību — Garantijas jauniešiem pastiprināšana”

un

ar ko aizstāj Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu saistībā ar 149. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlaments, Padome un Komisija 2017. gada novembrī proklamēja Eiropas sociālo tiesību pīlāru, kurā izklāstīti 20 principi un tiesības, kas atbalstīs labi funkcionējošu un taisnīgu darba tirgu un sociālās drošības sistēmas. Tajā ir paredzētas tiesības uz taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz darba apstākļiem, piekļuvi sociālajai aizsardzībai un apmācībai. Tajā arī noteikts, ka pārbaudes periodiem jābūt saprātīgiem, un ir aizliegta nestandarta līgumu ļaunprātīga izmantošana. Pīlāra 4. princips “Aktīvs atbalsts nodarbinātībai” paredz, ka “jauniešiem ir tiesības turpināt izglītošanos, mācekļību, praksi vai saņemt pienācīgu darba piedāvājumu 4 mēnešu laikā kopš dienas, kad jaunieši kļūst par bezdarbnieku vai pamet izglītības sistēmu”.
- (2) Dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnes, kas pieņemtas ar Padomes 2019. gada 8. jūlija Lēmumu 2019/1181³⁸, un jo īpaši 6. pamatnostādne aicina dalībvalstis arī turpmāk risināt jauniešu bezdarba problēmu un jautājumu par jauniešiem, kuri nestrādā, nemācās vai neapgūst arodu (“nenodarbinātie jaunieši” jeb “*NEET*”), novēršot mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu un uzlabojot pāreju no skolas uz darba dzīvi, tostarp pilnībā īstenojot Garantiju jauniešiem.
- (3) Padomes 2012. gada 20. decembra Ieteikumā par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu³⁹ ir izklāstīti neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas elementi un principi, kas ļauj personām panākt, ka tiek validētas neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātā iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences un tiek iegūta pilna vai — attiecīgā gadījumā — daļēja kvalifikācija.
- (4) Padomes 2016. gada 19. decembra Ieteikumā “Prasmju pilnveides ceļi – jaunas iespējas pieaugušajiem”⁴⁰ ieteikts pieaugušajiem ar zemu prasmju, zināšanu un

³⁸ OV L 185, 11.7.2019., 44. un 45. lpp.

³⁹ OV C 398, 22.12.2012., 1.–5. lpp.

⁴⁰ OV C 484, 24.12.2016., 1.–6. lpp.

kompetenču līmeni piedāvāt iespēju atbilstoši viņu individuālajām vajadzībām iegūt minimālo rakstpratības, rēķinpratības un digitālās kompetences līmeni un/vai iegūt plašāku prasmju, zināšanu un kompetenču kopumu.

- (5) Padomes 2018. gada 22. maija Ieteikumā par pamatkompetencēm mūžizglītībā⁴¹ dalībvalstīs tiek aicinātas atbalstīt digitālo pamatprasmju attīstīšanu un paaugstināt un uzlabot digitālo kompetenču līmeni visās iedzīvotāju grupās.
- (6) Padomes 2014. gada 10. marta Ieteikumā par stažēšanās kvalitātes sistēmu⁴² ir sniegti norādījumi par kvalitatīvas stažēšanās nodrošināšanu, un tajā ietverti kvalitātes elementi, kas jo īpaši attiecas uz mācību saturu, darba apstākļiem un finanšu nosacījumu un darbā pieņemšanas prakses pārredzamību.
- (7) Padomes 2018. gada 15. marta Ieteikumā par Eiropas satvaru kvalitatīvai un rezultatīvai mācekļībai⁴³ ir noteikti 14 galvenie kritēriji, kas dalībvalstīm un ieinteresētajām personām būtu jāizmanto, lai izstrādātu kvalitatīvu un efektīvu mācekļību nolūkā nodrošināt mācekļu ar darbu saistīto prasmju attīstību un personīgo attīstību.
- (8) Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 10. oktobra Regula (ES) 2019/1700⁴⁴ nodrošina vienotu ietvaru septiņām iepriekš neatkarīgām datu vākšanām, tostarp ES darbaspēka apsekojumam. Integrētā Eiropas sociālā statistika sniedz sīkākus ES mēroga salīdzinošos datus, kas ļaus labāk izprast jauniešu pāreju no skolas uz darba dzīvi, precīzāk atzīmējot viņu mācīšanās un darba pieredzi, kā arī viņu individuālās īpatnības.
- (9) Eiropadome 2016. gada 15. decembra secinājumos aicina turpināt Garantiju jauniešiem. Padome 2017. gada 15. jūnija secinājumos vēlreiz apstiprina, ka jauniešu bezdarba un neaktivitātes mazināšana joprojām ir politikas prioritāte, secina, ka Garantija jauniešiem un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva ir devušas spēcīgu stimulu strukturālajām reformām un politikas jauninājumiem, un uzsver, ka, lai iesaistītu nenodarbinātos jauniešus, ir nepieciešami stingri un neatlaidīgi valstu iestāžu centieni un starpnozaru sadarbība.
- (10) Eiropas Parlaments 2018. gada 18. janvāra Rezolūcijā par Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas īstenošanu dalībvalstīs aicina dalībvalstis izstrādāt piemērotas un pielāgotas iesaistīšanas stratēģijas, lai iesaistītu visus nenodarbinātos jauniešus, un izmantot integrētu pieeju, lai jauniešiem, kuri saskaras ar vairākiem šķēršļiem, būtu pieejama individualizētāka palīdzība un pakalpojumi. Eiropas Parlaments uzsver nepieciešamību uzlabot Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas un Garantijas jauniešiem piedāvājumu kvalitāti un aicina nākotnē apspriest, uz kuru vecuma grupu tās būtu attiecināmas.
- (11) Eiropas zaļais kurss⁴⁵ ir jauna ES izaugsmes stratēģija, kas tiecas pārveidot ES par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomikas izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa.

⁴¹ OV C 189, 4.6.2018., 1.–13. lpp.

⁴² OV C 88, 27.3.2014., 1.–4. lpp.

⁴³ OV C 153, 2.5.2018., 1.–6. lpp.

⁴⁴ OV L 261I, 14.10.2019.

⁴⁵ COM(2019) 640 final.

- (12) Lai palīdzētu novērst Covid-19 pandēmijas radīto ekonomisko un sociālo kaitējumu, uzsāktu Eiropas atveseļošanu un aizsargātu un radītu darbvietas, Eiropas Komisija ir ierosinājusi lielu Eiropas atveseļošanas plānu un instrumentu “*Next Generation EU*”, pamatojoties uz visa ES budžeta potenciāla izmantošanu⁴⁶. Šie resursi būs ārkārtīgi svarīgi, lai atbalstītu cita starpā īstermiņa pasākumus nodarbinātības, tostarp jaunatnes nodarbinātības, jomā, kā arī ieguldījumus ilgtermiņa politikas reformās, kas saistītas ar darba tirgu, sociālo sistēmu un izglītības un apmācības sistēmu.
- (13) Iepriekšējās ekonomikas lejupslīdes laikā 2013. gadā (15 līdz 24 gadus vecu) jauniešu bezdarba līmenis ES bija 24,4 %, bet dažās dalībvalstīs tas pārsniedza 50 %, un bija 6,5 miljoni nenodarbinātu jauniešu vecumā no 15 līdz 24 gadiem. Reaģējot uz to, 2013. gada aprīlī tika pieņemts nozīmīgs, saskaņots un aktīvs darba tirgus politikas intervences pasākums ES līmenī – Padomes ieteikums par garantijas jauniešiem izveidi⁴⁷.
- (14) Covid-19 pandēmijas dēļ ES ir piedzīvojusi nepieredzētu ekonomikas lejupslīdi, kas, visticamāk, atkal radīs dramatiski augstu jauniešu bezdarba līmeni un nenodarbināto jauniešu īpatsvaru. Paredzams, ka 2020. gadā ES ekonomika saruks par 7,4 %, kas būs dziļākā lejupslīde vēsturē, un visvairāk cietīs tie jaunieši, kuri jau atrodas nestabilā situācijā darba tirgū, savukārt jauniešiem, kuri šajā laikā ienāks darba tirgū, būs grūtāk atrast savu pirmo darbu. Tāpēc, ņemot vērā pašreizējo krīzi, ir jāstiprina Garantija jauniešiem.
- (15) Jauniešiem darba tirgū var būt grūtības to pārejas periodu dēļ, ko viņi piedzīvo, ierobežotās profesionālās pieredzes vai tās neesamības dēļ. Kā liecina iepriekšējās lejupslīdes, jaunieši cieš vairāk nekā gados vecāki, pieredzējušāki darbinieki. Iepriekšējās krīzes laikā jauniešu bezdarbs pieauga no 16,0 % 2008. gadā līdz 24,4 %, šādu maksimālo līmeni sasniedza 2013. gadā. Jaunām sievietēm (kuras pieskata bērnus vai atkarīgus pieaugušos, kā arī sievietēm, kurām ir citi personīgie vai ģimenes pienākumi) ir arī lielāka iespējamība kļūt neaktīvām aprūpes pienākumu dēļ. Šādi pienākumi kā neaktivitātes cēlonis ir vairāk nekā piecas reizes izplatītāki jauno sieviešu vidū nekā tas ir gados jaunu vīriešu vidū. Tas var palielināt dzimumu nodarbinātības līmeņa atšķirības un atstāt ilgstošas sekas visā sieviešu dzīves laikā.
- (16) Jauniešu bezdarbs un neaktivitāte var radīt paliekošas sekas, piemēram, paaugstinātu bezdarba risku nākotnē, samazinātu ienākumu līmeni nākotnē, cilvēkkapitāla zaudēšanu un nabadzības pārņemšanu no paaudzes paaudzē. Tas rada individuālas grūtības un tiešas un netiešas izmaksas visai sabiedrībai. Tas palielina arī reģionālo nevienlīdzību, kas izpaužas tādējādi, ka, piemēram, jaunieši, kas nespēj nodrošināt ilgtspējīgu integrāciju darba tirgū lauku vai attālos rajonos, mēģina atrast iespējas citur.
- (17) Pašreizējās norises, piemēram, ražošanas un pakalpojumu automatizācija un digitalizācija, turpina mainīt darba pasauli. Jaunieši ir pārmērīgi pārstāvēti nestandarta darbos, piemēram, platformas darbos vai “gabaldarbos”, kuros var nebūt atbilstoša sociālā aizsardzība. Jauniešiem ir lielāks risks zaudēt darbu automatizācijas dēļ nekā citiem, jo zemākā līmeņa darbos parasti ir lielāks automatizējamo uzdevumu īpatsvars. Digitālās tehnoloģijas arī rada jaunas darbvietas un palielina pieprasījumu pēc prasmēm, kas vajadzīgas digitālās pārkārtošanās procesam daudzās ekonomikas nozarēs.

⁴⁶ COM(2020) 441 final/2, COM (2020) 456 final, COM (2020) 442 final.

⁴⁷ OV C 120, 26.4.2013., 1.–6. lpp.

- (18) Tagad veikti ieguldījumi jauno eiropiešu cilvēkkapitālā palīdzēs nākotnes prasībām atbilstoši Eiropas sociālā tirgus ekonomikai ņemt vērā demogrāfiskās izmaiņas, vienlaikus pilnīgi aptverot digitālo laikmetu un darbvietu skaita pieaugumu zaļajā ekonomikā. Savienība varēs pilnībā izmantot priekšrocības, ko sniedz aktīvs, radošs un prasmīgs darbaspēks, vienlaikus izvairoties no lielajām izmaksām, kuras rodas situācijā, kad jaunieši nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu.
- (19) Pastiprināta Garantija jauniešiem palīdzēs veidot jaunatnes nodarbinātību, atgūstoties no pandēmijas ekonomiskās ietekmes, un izmantot iespējas, ko rada digitālā un zaļā pārkārtošanās. Tas var palīdzēt mazināt pastāvīgās smagās sekas, ko rada nopietna lejupslīde, mudinot uzņēmumus pieņemt darbā bez darba esošus jauniešus un nodrošinot apmācību, kas nepieciešama, lai bez darba esošie un neaktīvie jaunieši varētu ieņemt brīvās darbvietas.
- (20) Pastiprinātai Garantijai jauniešiem būtu jānodrošina, ka visi jaunieši četru mēnešu laikā pēc darba zaudēšanas vai formālās izglītības iegūšanas saņem kvalitatīvu darbu, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu. Lai sasniegtu šo mērķi, tai būtu jārada ceļš jauniešu stabilai integrācijai darba tirgū krīzes laikā un jācenšas iesaistīt un aktivizēt lielāku skaitu jauniešu neatkarīgi no viņu izcelsmes, gādājot, lai neviens netiktu aizmirsts. Tai būtu jācenšas palīdzēt jauniešiem iegūt darba pieredzi un attīstīt **pareizās prasmes mainīgajā darba pasaulē**, jo īpaši tādas, kas saistītas ar zaļo un digitālo pārkārtošanos. Šajā ziņā mācekļa praksei ir liela nozīme. Ir jāpalielina šādas prakses piedāvājums un kvalitāte, lai nostiprinātu tās nozīmi atveseļošanas posmā. Mācekļa prakse sagatavo jauniešus darbvietai, pēc kurām ir liels pieprasījums, un tādējādi piedāvā viņiem ceļu uz stabilu integrāciju darba tirgū arī vietējā līmenī.
- (21) Padomes 2013. gada Ieteikumā par garantijas jauniešiem izveidi dalībvalstis apņēmas nodrošināt, ka visi jaunieši vecumā līdz 25 gadiem četru mēnešu laikā pēc darba zaudēšanas vai formālās izglītības iegūšanas saņem kvalitatīvu darbu, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu. Paplašinot šo vecuma grupu tā, lai tajā iekļautu arī 25 līdz 29 gadus vecus jauniešus, tiek atzīts, ka pārejai no skolas uz darba dzīvi un ilgtspējīgai integrācijai tirgū ir nepieciešams ilgāks laiks, jo mainās darba raksturs un pieprasītās prasmes, un tiek atzīts, ka Covid-19 pandēmijas izraisītās ekonomikas lejupslīdes laikā liela daļa 25 līdz 29 gadus vecu jauniešu kļūs par bezdarbniekiem un viņiem būs nepieciešams atbalsts. Tas ir arī saskaņots ar jauniešiem paredzētiem dalībvalstu pasākumiem un programmām, kuras parasti pieejamas 15 līdz 29 gadus veciem jauniešiem.
- (22) Nenodarbinātie jaunieši ir neviendabīga grupa. Dažiem no viņiem tas, ka viņi nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu, var būt daudzkārtēju un iesakņojušos nelabvēlīgu apstākļu rezultāts, un šāds stāvoklis var liecināt par ilglaicīgu neiesaistīšanos sabiedrībā. Daži jaunieši ir sevišķi neaizsargāti, piemēram, nepietiekamas izglītības vai apmācības, bieži vien ierobežotas sociālās aizsardzības, ierobežotas piekļuves finanšu resursiem, nestabils darba apstākļu vai diskriminācijas dēļ. Citi, iespējams, ir nenodarbināti īslaicīgi, jo saskaras ar zemiem šķēršļiem iekļūšanai darba tirgū un viņi nav neaizsargāti (piemēram, augsti kvalificēti jaunieši vai tie, kuriem jau ir būtiska un aizvien atbilstoša darba pieredze). Pastiprinātai Garantijai jauniešiem būtu jāatzīst, ka dažiem nenodarbinātajiem jauniešiem var būt jāpiemēro vieglāka pieeja, salīdzinot ar intensīvākiem, ilgstošākiem un visaptverošiem intervences pasākumiem, kuri, iespējams, būs vajadzīgi citiem, neaizsargātākiem nenodarbinātajiem jauniešiem, lai novērstu nesamērīgu negatīvo ietekmi uz neaizsargātiem jauniešiem.

- (23) Vairāk nekā katrs piektais jauniešs ES nespēj iegūt digitālo prasmju pamatlīmeni, un mazizglītotiem jauniešiem ir vairāk nekā trīs reizes lielāka iespējamība neiegūt pietiekamas digitālās prasmes nekā jauniešiem ar labāku izglītību⁴⁸. Līdz ar atgūšanos no Covid-19 krīzes, kas paātrina digitālo pārkārtošanos, atšķirīgais digitālo prasmju līmenis kļūst par noteicošo faktoru jauniešu nodarbināmībā un viņu spējā izmantot iespējas, kas izriet no šādas pārkārtošanās. Mērķorientēta prasmju pilnveide palīdz jauniešiem reaģēt uz pieaugošo pieprasījumu pēc digitālajām prasmēm.
- (24) Sagatavošanas apmācībai pirmajā posmā pirms piedāvājuma pieņemšanas, kas saistīta ar īpašām prasmju jomām, piemēram, digitālajām vai zaļajām prasmēm, vajadzētu būt pastiprinātās Garantijas jauniešiem daļai. Šī praktiskā apmācība var būt kā atspēriena punkts pilnam arodmācības kursam, darba pasaules iepazīšanai vai esošās izglītības vai darba pieredzes papildināšanai pirms Garantijas jauniešiem piedāvājuma īstenošanas. Šādas sagatavošanas apmācības īstermiņa un neformālā būtība, kurai nevajadzētu pagarināt četru mēnešu sagatavošanas posmu, to atšķir no piedāvājuma.
- (25) Efektīva koordinācija un partnerība visās politikas jomās — nodarbinātība, izglītība, jaunatne, sociālās lietas utt. — ir būtiska kvalitatīvas nodarbinātības, izglītības un apmācības iespēju, mācekļa prakses un stažēšanās iespēju veicināšanai. Integrētie pakalpojumi (piemēram, vienas pieturas aģentūras vai citi modeļi) piedāvā vieglāku piekļuvi pakalpojumiem un priekšrocībām, un tie var vieglāk piedāvāt īpaši pielāgotus, elastīgus un adaptīvākus risinājumus jauniešiem ar visdažādākajām problēmām. Integrētajiem pakalpojumiem ir nepieciešamas pārmaiņas darba kultūrā, intervences pasākumos galveno uzmanību pievēršot jauniešiem un novēršot administratīvo norobežošanu.
- (26) Pastiprinātā Garantija jauniešiem būtu jāīsteno ar atbalsta pasākumus ietverošu shēmu un būtu jāpielāgo valstu, reģionu un vietējiem apstākļiem. Šādās shēmās būtu jāņem vērā dalībvalstu atšķirības attiecībā uz jauniešu bezdarbu un neaktivitāti, iestāžu struktūru un dažādu darba tirgus dalībnieku iespējām. Tajās būtu jāievēro arī atšķirīgās situācijas, kas attiecas uz valsts budžetu un finansiāliem ierobežojumiem saistībā ar līdzekļu piešķiršanu, un tās būtu pastāvīgi jāuzrauga un jāuzlabo.
- (27) Atbalsta pasākumus var finansēt no Savienības līdzekļiem. Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva 2014.–2020. gadam (ES ieguldījums pavisam gandrīz 9 miljardu EUR apmērā) papildu Eiropas Sociālā fonda ieguldījumiem ir bijusi galvenais ES finanšu resurss Garantijas jauniešiem īstenošanas atbalstam. Eiropas atveseļošanas plāna un instrumenta “*Next Generation EU*” ietvaros Atveseļošanas un noturības mehānisms un *REACT-EU* nodrošinās papildu ES finansējumu jaunatnes nodarbinātības pasākumiem. Šos centienus 2021.–2027. gada finansēšanas periodā papildinās Eiropas Sociālais fonds Plus, kas atbalstīs visu pastiprinātās Garantijas jauniešiem nodarbinātības, izglītības un apmācības pasākumu klāstu,

AR ŠO IESAKA DALĪBVALSTĪM:

- (1) nodrošināt, ka visi jaunieši, kas jaunāki par 30 gadiem, četru mēnešu laikā pēc darba zaudēšanas vai formālās izglītības iegūšanas saņem kvalitatīvu darba, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu atbilstīgi Eiropas sociālo tiesību pīlāra 4. principam.

⁴⁸ Digitālās ekonomikas un sabiedrības indeksa (DESI) 2019. gada vidējie rādītāji. Tie attiecas uz vecuma grupu no 16 līdz 29 gadiem.

Lai jaunieši varētu izmantot Garantijas jauniešiem piedāvājumu, viņam būtu jāreģistrējas pie Garantijas jauniešiem sniedzēja.

Ņemot vērā valsts, reģionālos un vietējos apstākļus un mērķgrupas jauniešu dzimumu un dažādību, Garantijas jauniešiem shēmām vajadzētu būt balstītām uz turpmāk izklāstītajām pamatnostādnēm, kas sadalītas četros posmos (apzināšana, iesaistīšana, sagatavošana un piedāvājums);

Apzināšana

Apzināt mērķa grupu, pieejamos pakalpojumus un vajadzīgās prasmes

- (2) pastiprināt apzināšanas sistēmas, lai varētu labāk izprast to, cik dažādi ir nenodarbinātie jaunieši, tostarp īslaicīgi nenodarbināti jaunieši, kurus negatīvi ietekmē ekonomikas lejupslīde, kā arī ilgstoši nenodarbināti jaunieši, kurus varētu pieskaitīt neaizsargātajām grupām;
- (3) apzināt dažādām atbalsta vajadzībām pieejamos pakalpojumus, vienlaikus izmantojot vietējās prasmju prognozes (piemēram, lielo datu darba tirgus informāciju), lai noteiktu darba tirgū vajadzīgās prasmes, īpašu uzmanību pievēršot reģionu darba tirgus īpatnībām un šķēršļiem, ar kuriem saskaras jaunieši, kas dzīvo lauku, attālos vai nelabvēlīgos pilsētu rajonos;

Iespējot novēršanu, izmantojot izsekošanas un agrīnās brīdināšanas sistēmas

- (4) sadarbībā ar izglītības nozari, vecākiem un vietējām kopienām, iesaistot jaunatnes politikas, nodarbinātības un sociālos dienestus, pastiprināt agrīnās brīdināšanas sistēmas un izsekošanas spējas, lai apzinātu tos jauniešus, kuri pakļauti riskam kļūt nenodarbinātajiem, vienlaikus palīdzot nepieļaut izglītības un apmācības priekšlaicīgu pārtraukšanu (piemēram, ieviešot elastīgākus mācīšanās veidus un biežāk – mācīšanos darbavietā);

Iesaistīšana

Vairojot informētību un virzīt saziņu

- (5) ieviest mūsdienīgus, jauniešiem ērtus vietējos informācijas kanālus, lai vairotu informētību gan īslaicīgi nenodarbinātu jauniešu, gan ilgstoši nenodarbinātu jauniešu vidū, izmantojot tiešsaistes un bezsaistes iespējas, vienlaikus nodrošinot jauniešu un vietējo jaunatnes organizāciju iesaistīšanos;
- (6) visā saziņā izmantot atpazīstamu vizuālo stilu, attiecīgā gadījumā balstoties uz pamatnostādnēm, ko darījusi pieejamas Komisija, vienlaikus nodrošinot pieejamu un viegli saprotamu informāciju par visiem pieejamajiem atbalsta veidiem, piemēram, izmantojot vienu tīmekļa portālu attiecīgās valsts valodā(-s);

Uzlabot neaizsargāto grupu iesaistīšanu

- (7) pastiprināti pievērsties ilgstoši nenodarbinātiem jauniešiem (piemēram, pie neaizsargātajām grupām piederošiem, tostarp jauniešiem ar invaliditāti), izmantojot īpaši apmācītus mediatorus un tādas papildu stratēģijas, kā, piemēram, darbu ar jaunatni, jaunos “vēstniekus” un sadarbību ar partneriem, kuri sazinās ar īpašu grupu jauniešiem; attiecībā uz tiem, kurus visgrūtāk iesaistīt, izpētīt iespējas, kā koordinēt pabalstu nodrošināšanu, kā arī mobilo vienību izmantošanu;

Sagatavošana

Izmantot profilēšanas rīkus individualizētu rīcības plānu izstrādē

- (8) uzlabot profilēšanas un pārbaudes rīkus un praksi, lai tie atbilstu vajadzībām un reaģēšanas pasākumiem, pieņemot daudzveidīgu, dzimumu līdztiesīgu pieeju profilēšanai un pārbaudei, kurā ņemtas vērā jaunieša vēlmes un motivācija, šķēršļi un nelabvēlīgie apstākļi, tostarp bezdarba vai neaktivitātes iemesli;
- (9) nodrošināt, ka Garantijas jauniešiem sniedzējiem ir pietiekams personāls, tostarp īpaši apmācīts personāls, kas var strādāt ar profilēšanas un pārbaudes rīkiem un tos uzlabot, un izstrādāt individualizētus rīcības plānus, kuros ņemtas vērā uz personu vērstas vajadzības un atbildes pasākumi;

Īstenot konsultēšanu, ievirzi un mentorēšanu

- (10) paātrināt sagatavošanas posmu, apmācītiem konsultantiem īstenojot konsultēšanu, ievirzi un mentorēšanu, kas vērstas uz attiecīgo personu un atbilst viņas vajadzībām, kā arī pievērš pienācīgu uzmanību dzimumu aizspriedumiem un citiem diskriminācijas veidiem. Sagatavot nenodarbinātos jauniešu mainīgajam darba raksturam, izmantojot karjeras konsultācijas vai uzņēmējdarbības atbalstu, vienlaikus piemērojot individuālu atbalstu, motivējošu darbu, aizstāvības un/vai līdzbiedru atbalstu ilgstoši nenodarbinātiem jauniešiem;
- (11) piemērot holistiskāku pieeju konsultēšanai, ievirzei un mentorēšanai, nosūtot jauniešus pie partneriem (piemēram, izglītības un apmācības iestādēm, sociālajiem partneriem, jaunatnes organizācijām, kā arī atbalstot darbu ar jaunatni un sociālos pakalpojumus), kas var palīdzēt viņiem pārvarēt citus šķēršļus ceļā uz nodarbinātību;

Ar sagatavošanas apmācības palīdzību uzlabot digitālās prasmes

- (12) novērtēt visu to nenodarbināto jauniešu digitālās prasmes, kuri reģistrējas Garantijā jauniešiem, izmantojot Eiropas digitālo kompetenču sistēmu (*DigComp*) un pieejamos (paš)vērtējuma rīkus, nodrošinot, ka, pamatojoties uz konstatētajām nepilnībām, visiem jauniešiem tiek piedāvāta īpaša sagatavošanas apmācība, lai uzlabotu viņu digitālās prasmes;
- (13) nodrošināt sagatavošanas apmācībā (neformālā, neoficiālā) gūto mācību rezultātu validēšanu un atzīšanu, izmantojot izglītības un apmācības sistēmās iestrādātus validēšanas pasākumus, tādus esošos rīkus kā *Europass*, kā arī mikroapliecinājumus, lai nodrošinātu vairāk uz moduļiem vērstu pieeju mācību rezultātu uzkrāšanai;

Novērtēt, uzlabot un validēt citas svarīgas prasmes

- (14) nodrošināt, ka sagatavošanas posms atvieglo prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, kas vērstas uz zaļajām prasmēm, uzņēmējdarbības prasmēm un karjeras vadības prasmēm, izmantojot esošās kompetenču sistēmas, (paš)vērtējuma un validēšanas rīkus, lai palīdzētu jauniešiem izmantot augošo nozaru iespējas un sagatavotu tos atbilstīgi mainīgā darba tirgus vajadzībām;

Piedāvājums

Padarīt efektīvus nodarbinātības un darbības uzsākšanas stimulus ekonomikas lejupslīdes laikā

- (15) izmantot mērķorientētus un labi izstrādātus nodarbinātības stimulus — piemēram, algu subsīdijas, piemaksas par pieņemšanu darbā, sociālās apdrošināšanas iemaksu samazināšanu vai nodokļu kredītus vai invaliditātes pabalstus — un darbības uzsākšanas stimulus, lai radītu kvalitatīvas iespējas ilgtspējīgai jauniešu integrācijai darba tirgū;

Pielāgot piedāvājumu pastāvošajiem standartiem, lai nodrošinātu kvalitāti un taisnīgumu

- (16) pielāgot nodarbinātības piedāvājumus attiecīgajiem Eiropas sociālo tiesību pīlāra principiem, nodrošinot tiesības uz taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz darba apstākļiem, piekļuvi sociālajai aizsardzībai un apmācībai, saprātīgiem pārbaudes periodiem un aizliedzot ļaunprātīgi izmantot nestandarta līgumus;
- (17) atvieglot jauniešu atgriešanos izglītībā un apmācībā, dažādojot tālākizglītības piedāvājumu (piemēram, ar elastīgiem mācību veidiem, mācīšanos darbavietā, pārejas programmām un otrās iespējas programmām), nodrošinot neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu;
- (18) pastiprināt atbalstu mācekļībai un pārliecināties, ka piedāvājumi atbilst obligātajiem standartiem, kas noteikti Eiropas satvarā kvalitatīvai un rezultatīvai mācekļībai;
- (19) nodrošināt, ka stažēšanās piedāvājumi atbilst obligātajiem standartiem, kas noteikti stažēšanās kvalitātes sistēmā;

Sniegt atbalstu pēc iekārtošanas darbā un ņemt vērā atsauksmes

- (20) izvērst atbalstu pēc iekārtošanas darbā, lai vajadzības gadījumā pielāgotu individualizētus rīcības plānus, izmantojot iespēju pēc iekārtošanas darbā sniegt atsauksmes ar mērķi nodrošināt kvalitatīvu piedāvājumu;

Starpnozaru instrumenti

Izmantot partnerības

- (21) visos valdības līmeņos pastiprināt partnerības starp Garantijas jauniešiem sniedzējiem un attiecīgajām ieinteresētajām personām, piemēram, darba devējiem, izglītības un apmācības iestādēm, sociālajiem partneriem, darba ar jaunatni, solidaritātes un pilsonisko pasākumu nodrošinātājiem, jaunatnes organizācijām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām; formalizēt sadarbības protokolus starp Garantijas jauniešiem sniedzējiem un citiem sociālajiem dienestiem (piemēram, bērnu aprūpes, veselības aprūpes, sociālo mājokļu, piekļuves dienestiem);
- (22) veicināt integrētu pakalpojumu modeļu, piemēram, vienas pieturas aģentūru, kopīgu lietu pārvaldības vai daudznozaru grupu, turpmāku izstrādi, kas stiprina partnerības un nodrošina vienotu kontaktpunktu jauniešiem;

Uzlabot datu vākšanu un shēmu uzraudzību

- (23) pastiprināt centienus papildināt turpmāko pasākumu datus, stiprinot sistēmas, kas ļauj izsekot jauniešus pēc piedāvājuma pieņemšanas, kā arī pēc piedāvājuma beigām, lai uzraudzītu ilgtspējīgu integrāciju darba tirgū;
- (24) ievērojot datu aizsardzības noteikumus, mudināt plašāk dalīties ar izsekošanas, profilēšanas un turpmāko pasākumu datiem starp Garantijas jauniešiem partneriem ar mērķi uzlabot atbalstu, kas ir sevišķi svarīgi, lai uz neaizsargātiem nenodarbinātiem jauniešiem vērstie intervences pasākumi būtu sekmīgi;

Pilnīgi un optimāli izmantot līdzekļus

- (25) piešķirt pietiekamus valsts resursus pastiprinātās Garantijas jauniešiem ierosināto politikas pasākumu īstenošanai, nodrošinot, ka tie ir pienācīgi vērsti uz katra jaunieša individuālajām vajadzībām;
- (26) pilnīgi un optimāli izmanto pašreizējos ES kohēzijas politikas instrumentus, jo īpaši Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu, ESF un Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) (2014.–2020. gadam), un izmantot lielu daļu papildu līdzekļu, kas piešķirti no REACT-EU, ESF+ un ERAF (2021.–2027. gadam), lai atbalstītu jauniešu

nodarbinātību, novērstu jauniešu bezdarbu un neaktivitāti un īstenotu attiecīgas politikas reformas;

- (27) izmantot visu papildu valsts finansējumu, kurš piešķirts no citiem ES finansējuma avotiem, kas varētu palīdzēt īstenot pastiprināto Garantiju jauniešiem, jo īpaši Atveseļošanās un noturības mehānismu, ELFLA, *InvestEU*, *AMIF*, programmu “*Erasmus+*” un tehniskā atbalsta instrumentu;

AR ŠO ATZINĪGI VĒRTĒ KOMISIJAS NODOMU:

Uzlabot datu vākšanu un shēmu uzraudzību

- (28) turpināt atbalstīt Garantijas jauniešiem shēmu kvantitatīvo uzraudzību, pamatojoties uz kopīgi saskaņotu rādītāju sistēmu, attiecīgā gadījumā ierosinot korekcijas, ņemot vērā šo Padomes ieteikumu;
- (29) no 2022. gada uzlabot nenodarbināto jauniešu mērķa grupas novērtēšanas precizitāti, gūstot labumu no uzlabojumiem ES darbaspēka apsekojumā, kas panākti ar Regulu (ES) 2019/1700;

Uzraudzīt īstenošanu

- (30) uzraudzīt, kā Garantijas jauniešiem shēmas tiek īstenotas saskaņā ar šo ieteikumu, Nodarbinātības komitejai veicot daudzpusēju šo shēmu uzraudzību Eiropas pusgada ietvaros;
- (31) regulāri sadarboties ar dalībvalstīm saistībā ar Eiropas pusgadu, lai nodrošinātu nepārtrauktu valsts ieguldījumu pārraudzību jaunatnes nodarbinātības politikā un programmās, attiecīgā gadījumā sniegt konkrētām dalībvalstīm adresētus ieteikumus;
- (32) regulāri ziņot Nodarbinātības komitejai par Garantijas jauniešiem shēmu īstenošanu un rezultātiem;

Vairot informētību un virzīt saziņu

- (33) pastiprināt atbalstu dalībvalstu informētības palielināšanas un saziņas pasākumiem un rezultātu un labas prakses piemēru izplatīšanai starp dalībvalstīm.

Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikums par garantijas jauniešiem izveidi ir aizstāts.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*